

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 31 grudnia 2019 r.

Pozycja 272

POSTANOWIENIE z dnia 9 października 2019 r. Sygn. akt Ts 15/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Grzegorz Jędrejek – przewodniczący i sprawozdawca
Piotr Tuleja
Andrzej Zielonacki,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 2 marca 2018 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej A.U.,

p o s t a n a w i a:

uwzględnić zażalenie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 18 stycznia 2017 r. (data nadania) A.U. (dalej: skarżący) wystąpił o zbadanie zgodności art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1988 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 1998 r. Nr 162, poz. 118, ze zm.; ówczesnie: Dz. U. z 2017 r. poz. 1383, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, ze zm.; dalej: ustawa o emeryturach i rentach z FUS) w zakresie, w jakim przepis ten uniemożliwia ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy ubezpieczonemu, który jest zwolniony ze spełnienia warunku określonego w art. 57 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jeśli udowodni okres składkowy, o którym mowa w art. 6 wymienionej ustawy, nie przewidując uprawnienia do uzupełnienia okresu składkowego o okresy wskazane w art. 10 ust. 1 i 2 ww. ustawy – z art. 2, art. 31 ust. 3 *in fine*, art. 32 ust. 1 oraz art. 67 w związku z art. 8 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Postanowieniem z 2 marca 2018 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 12 marca 2018 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Stwierdził bowiem, że skarga została wniesiona z przekroczeniem dziewięćdziesięciodniowego terminu, a ponadto kwestionowany art. 58 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie stanowił podstawy ostatecznego rozstrzygnięcia wydanego w sprawie skarżącego. Trybunał zwrócił także uwagę na wadliwe sformułowanie przez skarżącego wzorców kontroli konstytucyjności skarżonego przepisu.

W zażaleniu z 19 marca 2018 r. (data nadania) skarżący zarzucił Trybunałowi naruszenie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o orga-

nizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p. TK) przez uznanie, że zachodziły przesłanki odmowy nadania skardze dalszego biegu. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz merytoryczne rozpoznanie skargi, a także o zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej przyznanej z urzędu. Zdaniem skarżącego, w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Trybunał, przyjmując nieprawidłową datę złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej, błędnie ustalił, że skarga została złożona po terminie. Skarżący wskazał ponadto, że w związku z tym, iż legitymuje się on odpowiednimi okresami składkowymi i okresami podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, w jego sprawie zastosowanie miał art. 58 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p. TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p. TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Po rozpoznaniu zarzutów podniesionych w zażaleniu, Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

2.1. Jak stanowi art. 44 ust. 2 u.o.t.p. TK, w razie niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej, skarżący może złożyć do sądu rejonowego swego miejsca zamieszkania wnioski o ustanowienie dla siebie adwokata lub radcy prawnego z urzędu w celu sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania go przed Trybunałem Konstytucyjnym. Trybunał wyraża przy tym pogląd (odmienny od zaprezentowanego w zaskarżonym orzeczeniu), że złożenie przez skarżącego wniosku, o którym mowa, do sądu niewłaściwego (a więc nie do sądu rejonowego miejsca zamieszkania skarżącego) powoduje wstrzymanie biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej.

Jak wynika z art. 114 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.; dalej: k.c.), w przypadku terminów określonych w miesiącach, których ciągłość nie jest wymagana (dotyczy to m.in. terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej), miesiąc liczy się za dni 30. W art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK przewidziano termin trzech miesięcy na wniesienie skargi konstytucyjnej, który, zgodnie z art. 114 k.c., odpowiada 90 dniom.

Skarżący otrzymał ostateczne orzeczenie o swoich prawach 2 września 2016 r. Następnego dnia rozpoczął się bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Z informacji uzyskanych przez Trybunał od przewodniczącego VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Rejonowego w C. wynika, że wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia rozpatrywanej skargi konstytucyjnej skarżący złożył 28 września 2016 r. do Sądu Apelacyjnego w K. Sąd ten postanowieniem z 21 października 2016 r. przekazał 26 października 2016 r. (data nadania pisma w urzędzie pocztowym) wniosek do rozpoznania jako właściwemu Sądowi Rejonowemu w C. Od doręczenia skarżącemu ostatecznego orzeczenia do wystąpienia przez niego z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (co nastąpiło 28 września 2016 r.) upłynęło ponadto 25 dni. Przedmiotowy wniosek został uwzględniony, a Okręgowa Izba Radców Prawnych w O. (dalej: OIRP), wykonując postano-

wienie Sądu Rejonowego w C. z 8 listopada 2016 r., pismem z 25 listopada 2016 r. wyznaczyła pełnomocnika skarżącego. Radca prawny odebrał pismo OIRP, jak podał, 29 listopada 2016 r. Zatem zawieszenie biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej trwało między 28 września 2016 r. a 29 listopada 2016 r., natomiast 30 listopada 2016 r. rozpoczął się dalszy bieg tego terminu. Skarga konstytucyjna została skierowana do Trybunału 18 stycznia 2017 r. (data stempla pocztowego). Między 30 listopada 2016 r. a 18 stycznia 2017 r. upłynęło 50 dni. Oznacza to, że rozpatrywana skarga konstytucyjna została wniesiona w 75 dniu, a więc z zachowaniem przepisane go terminu.

2.2. Za nietrafną Trybunał uznaje ponadto ocenę, zgodnie z którą art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, ze zm.; dalej: ustawa o emeryturach i rentach z FUS) nie był podstawą prawną ostatecznego orzeczenia o prawach podmiotowych skarżącego.

Zgodnie z tym przepisem do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny, oraz jest całkowicie niezdolny do pracy, nie stosuje się art. 58 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ustanawiającego w stosunku do osób, których niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat (art. 58 ust. 1 pkt 5), obowiązek legitymowania się co najmniej pięcioletnim okresem składkowym i nieskładkowym przypadającym w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Dopiero zatem wykazanie przez ubezpieczonego mężczyznę, całkowicie niezdolnego do pracy, okresu składkowego w wymiarze 30 lat zwalnia z konieczności wykazywania, że ubezpieczony legitymuje się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym w rozumieniu art. 57 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 58 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W sprawie skarżącego sądy ustaliły, że stał się on wprawdzie całkowicie niezdolny do pracy, jednakże nie legitymuje się 30-letnim okresem składkowym (łączy jego okres składkowy wynosi 11 lat, 11 miesięcy i 10 dni). Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z 21 lipca 2016 r. (sygn. akt [...]), będącego orzeczeniem ostatecznym w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, sąd ten uznał, że – wobec jednoznacznej treści art. 58 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS – w sprawie skarżącego nie było możliwe zaliczenie do wymaganego okresu składkowego, o którym mowa w art. 58 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, okresu ubezpieczenia społecznego rolników oraz okresu, za który był on zwolniony z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Mając to na uwadze Trybunał stwierdza, że zakwestionowany przepis stanowił podstawę prawną odmowy przyznania skarżącemu świadczenia rentowego i może być przedmiotem zaskarżenia w postępowaniu zainicjowanym wniesieniem rozpatrywanej skargi konstytucyjnej.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 8 u.o.t.p. TK – postanowił jak w sentencji.